

SWOT-АНАЛІЗ – ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗВО У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

С.А. Ус, О.Ю. Чуріканова
(Україна, Дніпро, НТУ «Дніпровська політехніка»)

Сучасний розвиток вищої освіти неможливий у відриві від загальних світових тенденцій. Україна не є виключенням. Інтеграція у Європейський освітній простір, впровадження закону України про вищу освіту висуває нові вимоги до діяльності ЗВО. В умовах конкуренції серед ЗВО України і посилення конкуренції з боку європейських навчальних закладів вирішення проблеми забезпечення якості стає все більш актуальним. Одним із шляхів при цьому є організація освітнього процесу на засадах Європейських стандартів ESG[2, 5], забезпечення ефективного менеджменту в системі забезпечення якості, і першим кроком цього процесу є проведення ефективного самоаналізу і самооцінювання.

Одним із сучасних і ефективних методів такого оцінювання є SWOT-аналіз. Цей інструмент дозволяє визначити сильні та слабкі сторони організації, оцінити зовнішні можливості і загрози і визначити за результатами аналізу стратегічні напрями розвитку організації, тому він активно застосовується для аналізу організацій різних типів, в тому числі і ЗВО тощо [1, 3,7].

З метою виявлення слабких місць і формування ключових моментів подальшого розвитку університету, було проведено SWOT-аналіз відповідності внутрішньої системи забезпечення якості освітнього процесу в Національному гірничому університеті європейським стандартам ESG. Даний аналіз був виконаний в рамках проекту QUAERE програми ERASMUS+. Дослідження було проведено за напрямками, які відповідають основним положенням стандарту ESG[6]. Аналіз проводився у кілька етапів і у його проведенні було задіяно 5 підрозділів, 3 кафедри одного факультету.

Першим завданням було визначення системи індикаторів, які будуть слугувати для оцінювання відповідності процесів внутрішнього контролю якості освіти стандартам ESG. Створюючи систему індикаторів, робоча група виходила із таких принципів: вони повинні бути легко вимірюваними (тобто мати незмінну шкалу вимірювання), обґрунтованими (відображати те, що необхідно оцінити), однозначними (тобто мати чітке загально прийнятне тлумачення), сталими (допускати зрізку у часі), доступними (необхідні дані можна знайти у джерелах інформації), відповідати вимогам законодавства, стосовно якості освіти[4]. Такі показники були виділені за кожним з напрямків, їх повний перелік доступний у роботі [1].

Далі на основі розробленої системи показників було визначено сильні та слабкі сторони університету за кожним із напрямків і зовнішні можливості та загрози.

На основі сукупної думки всіх учасників оцінювання було побудовано матриці SWOT-аналізу за всіма досліджуваними напрямками.

Наступним кроком був аналіз впливу зовнішніх факторів на виділені сильні та слабкі сторони. Для цього вони були розглянуті у комбінації із можливостями і загрозами. Були розглянуті всі можливі комбінації «сила та можливості», «сила та загрози» «слабкість та можливості» «слабкість та загрози» На основі аналізу цих груп факторів були визначені ті, що є найбільш значущими і повинні бути враховані при розробці стратегії університету.

З урахуванням всіх напрямів діяльності було виділено такі сильні сторони університету:

- розробленість внутрішньої нормативної бази. За кожним з напрямів реалізації стандартів в університеті існує необхідне нормативне забезпечення;
- існування механізмів і процедур, які забезпечують реалізацію принципів студентоцентрованого навчання, викладання і оцінювання;
- розвинені зв'язки із закордонними університетами, в тому числі наявність розвинених студентських міжнародних програм;
- висококваліфікований викладацький персонал;
- наявність достатньої матеріальної бази для здійснення освітнього процесу;

Серед слабких сторін найбільш значущими виявились такі:

- відсутність спеціального підрозділу, відповідального за забезпечення якості освіти;
- низький рівень залучення студентів, випускників та роботодавців до процесів забезпечення якості освіти;
- велика кількість студентів з низьким рівнем підготовки та прагненням до навчання з початку занять;
- низька динаміка оновлення викладацьких кадрів;
- старіння матеріальної бази.

Основні можливості університету пов'язані із послідовним впровадженням закону України про вищу освіту, підвищенням зацікавленості європейських партнерів у співробітництві, залученням підприємств та роботодавців для підвищення матеріально-технічної бази університету, а також партнерство і співпраця із великими компаніями для освіти і працевлаштування.

Найбільш значущими загрозами для впровадження системи забезпечення якості виявились такі: асинхронність розробки стандартів вищої освіти та освітніх програм; недостатнє державне фінансування; відсутність мотивації боку роботодавців для участі у процесах забезпечення якості; зниження набору студентів у зв'язку із демографічною ситуацією і підвищенням конкуренції на ринку освіти.

Виходячи із проведеного аналізу, можна зробити такі висновки: стан університету стосовно впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти не є критичним. Університет функціонує у досить сприятливому середовищі. Він має достатньо розвинену нормативну базу, що дозволяє

використовувати її для реалізації можливостей. Слабкі сторони не є критичними і можуть бути подолані шляхом використання сильних сторін протягом короткого період часу. Але для того щоб вийти на новий рівень забезпечення якості, університету необхідно здійснити ряд перетворень.

Найбільш суттєвими рекомендаціями є

1. Створення в університеті спеціальної структури, основним завданням якої буде створення умов функціонування інституційної системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

2. Сприяння підвищенню активності студентів стосовно процесів забезпечення якості, шляхом проведення опитування студентів щодо якості освітніх програм і якості викладання окремих дисциплін; надання можливості студентам обирати викладача при вивченні певної дисципліни;

3. Розвивати міжнародну мобільність студентів і викладачів, шляхом поширення програм подвійного диплому; міжнародного стажування та міжнародної акредитації освітніх програм;

4. Активна робота по залученню позабюджетних коштів для підвищення матеріальної бази, мотивації персоналу і соціальної підтримки студентів.

5. Співробітництво з роботодавцями в сфері забезпечення якості освіти на всіх етапах, включаючи створення і оновлення освітніх програм, проведення стажування та атестації.

Висновки. Результати, отримані в результаті проведення SWOT-аналізу, підтвердили відповідність існуючої системи забезпечення якості вимогам чинного законодавства, актуальність і своєчасність впровадження програми забезпечення якості в університеті. Разом з тим виявлено недоліки у її реалізації. Запропоновані додаткові заходи для покращення діяльності університету у сфері забезпечення якості освіти і освітнього процесу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ:

1. Алексеев М.А. Проблемы развития политики внутреннего обеспечения качества Университету та визначення його стратегії на основі Європейських стандартів (ESG) // М.А. Алексеев, В.О. Салов, С.А. Ус, Сборник научных трудов международной конференции «Современные инновационные технологии подготовки инженерных кадров для горной промышленности и транспорта 2017». – Д.: НГУ, 2017. – С.622-628

2. Алексеев М.А. Обеспечение европейских стандартов обеспечения качества образования (ESG) как основа для повышения качества образования в Украине // М.А. Алексеев, С.А. Ус., Е.Ю. Чуриканова/Сборник научных трудов международной конференции «Современные инновационные технологии подготовки инженерных кадров для горной промышленности и транспорта 2016». – Д.: НГУ, 2016. – с.560-566

3. Андреев А.С. SWOT-Анализ как инструмент формирования стратегии физического вуза / А.С. Андреев // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – Вып.4 (62). – 2010, 11 мая 2010– С. 3 – 5

4. Джураев Р.Х. Индикаторы качества образования [Электронный ресурс] / Р.Х. Джураев, О. И. Зуфарова // Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития Вып. № 1, том 12, 2014, режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/indikatory-kachestva-obrazov>

5. Забезпечення якості вищої освіти: Європейські кращі практики для України [Електронний ресурс] / Уп.: Т. Добко – режим доступа: <http://education->

ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti-evropejski-krashchi-praktiki-dlya-ukrajini

6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ “ЦС”, 2015. – 32 с.

7. Суслина И. В., Шипилов Н. Ю. SWOT-анализ развития института экономики в техническом университете / И. В Суслина Н Ю Шипилов. // Вопросы экономики и управления. — 2016. — №4.1. — С. 39-42.